

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk	Inlichtingen bij	Doorkiesnummer	Den Haag
DMO/SSO-2731649			
Onderwerp		Bijlage(n)	Uw brief
Stand van zaken homo-emancipatiebeleid		1	

Mede namens de bewindspersonen van Buitenlandse Zaken, Justitie, Vreemdelingenzaken en Integratie, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Defensie en Sociale Zaken en Werkgelegenheid stuur ik u de toegezegde brief over het homo-emancipatiebeleid (brief van 14 augustus 2006, vws0601139). Eerst ga ik in op het rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) over de acceptatie van homoseksualiteit. Vervolgens bespreek ik - tegen de achtergrond van de aanbevelingen uit dit rapport - de stand van zaken van de moties en een aantal toezeggingen naar aanleiding van het Algemeen Overleg (AO) homo-emancipatiebeleid van 23 en 30 maart jl. De laatste paragraaf gaat in op het bevorderen van acceptatie onder jongeren. In 2007 wil ik mij specifiek op hen richten. Voorliggende brief is tevens een reactie op de Kamervragen van Kamerlid Van der Ham over het SCP-rapport (d.d. 13 september 2006, 2050619070). In bijlage 1 worden de resterende toezeggingen uit het AO besproken.

Gewoon maar niet vanzelfsprekend

Als coördinerend bewindspersoon van het homo-emancipatiebeleid zie ik het onder meer als mijn taak de ontwikkelingen op dit terrein goed te volgen. Daarom heb ik het SCP verzocht om een onderzoek naar de stand van zaken van de acceptatie van homoseksualiteit in Nederland uit te voeren. De staatssecretaris van Defensie en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben zich daarbij aangesloten. Begin september van dit jaar heeft u het rapport "Gewoon doen. Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland" ontvangen. Gelijktijdig verscheen het SCP-onderzoek "Uniform uit de kast. Homoseksualiteit binnen de krijgsmacht". De staatssecretaris van Defensie heeft dit rapport met zijn reactie aan de Tweede Kamer toegezonden (13 september jl., Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 30 400 X en 27 017, nr. 143).

"Gewoon doen" is het eerste onderzoek in Nederland dat een zo compleet mogelijk beeld van de Nederlandse situatie schetst. Meerwaarde is bovendien dat het SCP het begrip 'acceptatie' nader heeft geoperationaliseerd in vier dimensies: aanvaarding in algemene zin, gelijke rechten en (anti)discriminatie, homoseksualiteit in de naaste omgeving en homoseksualiteit in de openbaarheid. Verder is specifiek onderzocht hoe leden van de vier grootste groepen etnische minderheden in ons land (Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen) staan tegenover homoseksualiteit.

Het onderzoek is te beschouwen als een nulmeting. Door dit gedegen rapport wordt een belangrijke basis gelegd om de ontwikkelingen te volgen. Met het SCP heb ik afgesproken om in zijn tweejaarlijkse survey "Culturele veranderingen in Nederland" vragen over de acceptatie van homoseksualiteit op te nemen. In de zomer van 2007 wordt de eerste periodieke meting daarover verwacht.

Uit het SCP-rapport komt een genuanceerd beeld van de acceptatie van homoseksualiteit naar voren, zoals de belangrijkste *conclusies* laten zien:

- Acceptatie van homoseksualiteit in het algemeen is in Nederland geen probleem meer. Sinds 1970 is de houding van de bevolking tegenover homoseksualiteit en de gelijkberechtiging van homoseksuelen steeds positiever geworden;
- de problemen ontstaan wanneer homoseksualiteit 'dichter bij huis' komt. homoseksuelen worden moeilijker geaccepteerd als familieleden, als schoolvriendjes of als (mogelijke) ouders van kinderen;
- een negatieve houding ten opzichte van homoseksualiteit is meer dan gemiddeld te vinden onder jongeren, ouderen, mannen, lager opgeleiden, religieuze en allochtone Nederlanders. Daarbinnen valt vooral de rol van religie en etniciteit op. Autochtone Nederlanders die religie belangrijk vinden, staan negatiever tegen over homoseksualiteit dan niet-religieuze. Turken, Marokkanen en Antillianen staan vaker negatief tegenover homoseksualiteit dan autochtonen en Surinamers;
- tussen de vier onderzochte sectoren – sport, horeca, bank- en verzekeringswezen en de krijgsmacht – bestaan geen grote verschillen in de acceptatie van homoseksualiteit;
- van homoseksuelen wordt verwacht dat zij open zijn over hun seksuele voorkeur, maar ook dat zij zich in het openbaar zo 'gewoon' mogelijk gedragen.

In de afgelopen tijd bereikten mij signalen dat de acceptatie van homoseksualiteit zou afnemen. Uit het in opdracht van Politie en Wetenschap uitgevoerde onderzoek "Geweld tegen homoseksuelen" (Risbo Contractresearch, Erasmus Universiteit Rotterdam, februari 2006) bijvoorbeeld komt naar voren dat de indruk van een aantal ondervraagden is dat de tolerantie tegenover openlijke uitingen van homoseksualiteit in de openbaarheid vooral in de grote steden is afgenomen.

De resultaten van het SCP-onderzoek bevestigen dit beeld niet. Ik deel de conclusie van Kamerlid Van der Ham dat de sociale acceptatie achteruit dreigt te gaan, dan ook niet. De uitkomsten geven echter ook geen aanleiding om genoegzaam achterover te leunen. In de loop der tijd is de algemene houding dan wel ten positieve veranderd, maar nog te vaak is er sprake van 'acceptatie op afstand' of zelfs van een negatieve houding.

Op basis van het rapport kan dan ook worden geconcludeerd dat de doelstellingen van het homo-emancipatiebeleid niets aan actualiteit hebben ingeboet. Het gaat dan om:

1. Het bevorderen van de sociale acceptatie van homoseksuelen in Nederland;
2. enkele kwetsbare groepen homoseksuelen moeten een sterkere sociale binding en betere integratie krijgen;
3. aandacht besteden aan de veiligheid van homoseksuelen en tegengaan van homodiscriminatie.

(Nota homo-emancipatiebeleid 2005 – 2007, Tweede Kamerstukken II, vergaderjaar 2004 – 2005, 27 017, nr. 11).

Tegelijkertijd maken bovenstaande conclusies de grenzen van het overheidsbeleid duidelijk. De landelijke overheid kan niet alléén de acceptatie van homoseksualiteit bevorderen. Burgers, instellingen, maatschappelijk organisaties en gemeenten hebben een even grote verantwoordelijkheid. Wanneer een buurman of buurvrouw aangeeft dat het wél vanzelfsprekend is om naast een homo/lesbisch stel te wonen, kan dat zeer effectief zijn. Of: als sleutelfiguren uit de samenleving laten zien dat een homohuwelijk vanzelfsprekend is, is over een aantal jaren het door het SCP genoemde percentage dat negatief staat tegenover dit huwelijk, wellicht afgenomen. Een ander voorbeeld: als een gemeente, zoals Rotterdam enkele jaren geleden in een groot publiek debat over leefbaarheid in de stad, stelling neemt tegen homodiscriminatie, dan versterkt dit de norm dat homodiscriminatie niet geaccepteerd wordt.

Om in de samenleving daadwerkelijk de acceptatie van homoseksualiteit te bewerkstelligen hebben we elkaar dus hard nodig. De rijksoverheid kan daarbij anderen stimuleren en aanspreken op hun taak. Dit sluit aan bij de *aanbevelingen* uit het rapport.

Deze aanbevelingen richten zich enerzijds op het beleid van de rijksoverheid (op het gebied van onderwijs, veiligheid en discriminatiebestrijding en kwetsbare groepen) en anderzijds op het beleid van andere actoren.

Bij de aanbevelingen aan de rijksoverheid wordt gewezen op het belang van bevorderen van de sociale acceptatie op genoemde terreinen en het stimuleren van anderen om hun verantwoordelijkheid te nemen. Verder pleiten de onderzoekers ervoor om expliciet homoseksualiteit in artikel 1 van de grondwet op te nemen.

Ook de aanbevelingen vormen geen reden om de bakens te verzetten, maar bevestigen – nogmaals – de koers van het in gang gezette beleid. Onderwijs, veiligheid, discriminatiebestrijding en kwetsbare groepen zijn en blijven cruciale thema's in het homo-emancipatiebeleid. Dit blijkt ook uit het AO van afgelopen maart waarin deze thema's aan de orde zijn gekomen. In de volgende paragraaf ga ik daarop in.

Over de mogelijke uitbreiding van artikel 1 van de grondwet heeft een onafhankelijke commissie eerder dit jaar geadviseerd om dat niet te doen¹. Er is op dit moment dan ook geen aanleiding het bestaande standpunt van het kabinet op dit punt te wijzigen.

Stand van zaken moties en toezeggingen

Zoals hierboven aangegeven, waren de thema's onderwijs, veiligheid / discriminatiebestrijding en kwetsbare groepen onderwerp van bespreking in het afgelopen AO. Daarover is een aantal moties aangenomen en een aantal toezeggingen gedaan. De stand van zaken wordt besproken. In bijlage 1 worden de resterende toezeggingen naar aanleiding van het AO behandeld.

Onderwijs

In de motie van het lid Timmer c.s. (Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 27 017, nr. 16) wordt de regering verzocht binnen de richtlijnen van het veiligheidsbeleid op scholen specifieke aandacht te besteden aan preventief beleid tegen homodiscriminatie en binnen de verdere ontwikkeling van burgerschapsvorming ook specifiek aandacht te besteden aan homoseksualiteit en het respectvol omgaan hiermee.

De minister van OCW rapporteert daarover het volgende.

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 29 355, nr. 28, rapport van de Commissie rechtsgevolgen non-discriminatiegronden artikel 1 Grondwet.

Binnen het algemene veiligheidsbeleid van OCW ondersteunt dit departement scholen om specifiek invulling te geven aan het bevorderen van homotolerantie², bijvoorbeeld met de website www.gayandschool.nl, het project 'Vier stenen in de vijver' en het project 'De Vrolijke Schooldag'. Op dit moment is al uitgangspunt dat scholen binnen hun veiligheidsbeleid aandacht besteden aan het bevorderen van tolerantie en het tegengaan van discriminatie. Eveneens krijgen deze onderwerpen vorm in de kerndoelen voor primair en voortgezet onderwijs en bij de ondersteuning aan scholen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid op het terrein van burgerschapsvorming. De Inspectie ziet hierop vervolgens toe, zowel op de wijze waarop scholen invulling geven aan hun veiligheidsbeleid, als op de wijze waarop zij invulling geven aan de kerndoelen. De minister van OCW beschouwt deze motie als een ondersteuning van haar beleid.

De motie van het lid Dittrich c.s. (Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 27 017, nr. 22) heeft een vervolg gekregen tijdens de begrotingsbehandeling van OCW op 11 oktober jl. in de vorm van een amendement van kamerlid Lambrechts. In dit amendement wordt, net als in genoemde motie, verzocht om € 1 miljoen te oormerken ten behoeve van het bestrijden van homovijandigheid op school. De Tweede Kamer heeft dit amendement tijdens de stemming op 31 oktober jl. verworpen.

Veiligheid en discriminatiebestrijding

Toegezegd is de Tweede Kamer te informeren over het nieuwe registratiesysteem van discriminatiezaken én over de registratie van delicten met een antihomoseksueel motief, de mogelijke gevolgen van registratie en de wijze waarop het COC daarbij wordt betrokken. Verder nam de Kamer een motie aan waarin de regering wordt verzocht te onderzoeken of op korte termijn bij politie en openbaar ministerie een registratiesysteem ingevoerd kan worden, waarmee de homofobe achtergrond van een delict ook daadwerkelijk wordt geregistreerd (motie Dittrich c.s., Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 -2006, 27 017, nr. 20).

Deze toezeggingen en de motie van kamerlid Dittrich liggen in elkaars verlengde. De ministers van BZK en Justitie rapporteren daarover het volgende.

Bij de politie staat de verbetering van registratie van discriminatie en commune delicten met een discriminatoir element, zoals een antihomoseksueel motief, hoog op de agenda. Het verbeteren van de registratie van discriminatiezaken is een van de negen randvoorwaarden, die ten grondslag liggen aan een verbeterde aanpak van discriminatie door de politie³. Op 9 oktober jl.⁴ is het "Landelijk Kader Nederlandse Politie 2007" (LKNP) ondertekend, waarin (onder andere) is afgesproken dat de korpsen de negen randvoorwaarden implementeren en regelmatig het discriminatie-criminaliteitsbeeld delen met het Openbaar Ministerie (OM), de lokale overheid en andere relevante partners.

² Voor een volledig overzicht van de maatregelen wordt verwezen naar de nota homo-emancipatiebeleid 2005 – 2007 (Kamerstukken II, vergaderjaar 2004 – 2005, 27 107, nr. 11)

³ Over deze randvoorwaarden is de Kamer geïnformeerd in de beleidsbrief van 3 november 2005 (Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 30 300 VI, nr. 26).

⁴ Op 7 juli van dit jaar was het onderhandelaarsakkoord getekend, op 9 oktober het definitieve akkoord (zonder wijziging op het gebied van discriminatie).

Met de invoering van het systeem "Blue View" in juli jl. verwacht de politie op korte termijn duidelijke verbeteringen betreffende het inzicht in discriminatiezaken. "Blue View" is geen registratiesysteem, maar maakt het voor het eerst mogelijk om centraal in de bedrijfsprocessensystemen van de regiokorpsen te zoeken op discriminatiezaken. "Blue View" is feitelijk een soort "Google-zoekmachine" en zorgt voor een wezenlijke verbetering in het terugvinden van commune delicten met een discriminatoire achtergrond.

Om de invoer van gegevens over discriminatiezaken in het algemeen in het aangifteproces te verbeteren wordt momenteel in een aantal politieregio's geëxperimenteerd met standaardvragenlijsten in het bedrijfsprocessensysteem. Uitgangspunt in deze experimenten is dat deze vragenlijsten in de toekomst in het aangifteproces automatisch en verplicht doorlopen worden, met als doel om specifieke omstandigheden zoals discriminatoire achtergronden van delicten beter in beeld te krijgen. Enerzijds dienen gegevens over discriminatiezaken op eenvoudige wijze gegenereerd en gedeeld te kunnen worden. Anderzijds dienen de administratieve handelingen tot een minimum beperkt te worden (Zie de motie Koopmans, over de halvering van monitor- en registratieverplichtingen, Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 29 362, nr. 73).

Bij de verbetering van de invoer van gegevens over discriminatiezaken spelen ook juridische vragen een rol. Zo dient de privacy van het slachtoffer gewaarborgd te zijn. De Wet politieregisters belet de registratie van discriminatiezaken niet, zolang de reeds geldende normen met betrekking tot privacybescherming in acht worden genomen. Voor een goede registratie is het verder van belang dat in het aangifteproces doortastend en professioneel wordt opgetreden door de politiefunctionaris. Deskundigheidsbevordering op dit terrein blijft een punt van aandacht. COC Nederland heeft hierover contact met het Landelijk Expertisecentrum Diversiteit. Gezamenlijk wordt bekeken of een Engels politieproject, "True vision", in Nederland zou kunnen worden ingevoerd. Dit project beoogt een hogere meldingsbereidheid van zogenaamde *hatecrimes*. Dit zijn commune delicten met discriminatie (bijvoorbeeld homofobie) als motief. Daarbij wordt de drempel verlaagd door gerichte informatie aan en ondersteuning van de doelgroepen (waaronder homoseksuele mannen en lesbische vrouwen) én de mogelijkheid om anoniem een hatecrime te melden. Hierover zijn al verkennende contacten gelegd met Meld Misdaad Anoniem en het Kenniscentrum lesbisch en homo-emancipatiebeleid. De regie ligt bij de politie.

Uit het onderzoek bij het Openbaar Ministerie blijkt dat op korte termijn en in het OM-registratiesysteem (GPS) het registreren van de homofobe achtergrond van een delict nog niet mogelijk is. Voor een gerichte aanpak van delicten met een discriminatoire achtergrond (haatmisdrijven), waaronder delicten met een homofobe achtergrond, is inzicht in de aard en omvang van deze delicten van belang. Justitie is met het Openbaar Ministerie in overleg over de vraag in hoeverre de geautomatiseerde registraties op termijn zo kunnen worden aangepast, dat dit inzicht wel kan worden verkregen.

Kwetsbare groepen: ouderen

De motie van het lid Dittrich c.s. (Kamerstukken II, vergaderjaar 2005 – 2006, 27 017, nr. 21) vraagt om op korte termijn de projecten op het gebied van oudere homoseksuelen te beoordelen en mogelijk te maken dat, na goedkeuring, deze projecten worden gerealiseerd. Daarnaast heb ik toegezegd de Tweede Kamer verslag te doen van het overleg met brancheorganisaties over nieuwe plannen, op basis van opgedane projectervaringen, voor homoseksuele ouderen.

In het periodiek overleg met de brancheorganisaties heb ik aandacht gevraagd voor het onderwerp. Tevens heb ik ActiZ in contact gebracht met ANBO voor 50-plussers die samen COC Nederland, Kenniscentrum lesbisch en homo-emancipatiebeleid en Schorer een projectvoorstel over roze ouderen heeft voorbereid. Dit project is op 1 oktober jl. van start gegaan met subsidie van VWS en VROM. Algemene doelstelling van het project is om naar de wensen en behoeften van roze ouderen te kijken. Op basis daarvan wordt een vraaggericht aanbod voor deze groep op het gebied van wonen, zorg en welzijn bevordert. Een belweek onder roze ouderen was de eerste activiteit (van 9 tot en met 13 oktober jl.). De resultaten van deze belweek worden in een Groenboek opgenomen (verschijnt eind november van dit jaar). In overleg met betrokken organisaties zullen vervolgens op basis van deze resultaten innovatieve zorgprojecten worden uitgevoerd.

ActiZ, maar ook andere landelijke organisaties zoals Sting, de landelijke beroepsvereniging verzorging en de Algemene Vereniging Verpleegkundigen en Verzorgenden tonen zich enthousiast om mee te werken. Dit vergroot de kans van slagen voor inbedding in het beleid van deze brancheorganisaties. Het project loopt tot eind 2007.

Bevordering van acceptatie bij jongeren

Tijdens het AO heb ik toegezegd om met een voorstel te komen hoe in de hele keten het toezicht op homofob gedrag kan worden verbeterd. De Samenwerkende Inspecties hebben op mijn verzoek dit voorstel opgesteld.

Daarbij kan worden geconstateerd, dat het bij het toezicht gaat om het sluitstuk van de keten. Even belangrijk is het om te voorkómen dat het homofobe gedrag zich ontwikkelt. Het SCP-rapport laat geen gunstig beeld zien, als het om jongeren gaat. Zij staan nogal negatief tegenover homoseksualiteit. Daarom wil ik mij in 2007 specifiek richten op het bevorderen van acceptatie onder deze groep (mede naar aanleiding van het Europees Jaar voor Gelijke Kansen). Daarvoor zal ik in overleg met de andere departementen een communicatieplan opstellen waarover ik de Tweede Kamer te zijner tijd zal informeren.

Voorstel Samenwerkende Inspecties

Uit het SCP-onderzoek blijkt dat signalen van homofob gedrag onder jongeren vanuit verschillende groeperingen en instanties naar voren komen. Deze signalen zijn echter door toezichthouders tot nu toe zelden direct opgevangen. Ook brengen instellingen die onder toezicht staan niet of weinig signalen over homofob gedrag naar voren. Zelfs in situaties waar verwacht mag worden dat een zekere mate van homonegativiteit aanwezig is.

De Samenwerkende Inspecties Jeugd (Inspectie van het Onderwijs, Inspectie jeugdzorg, Inspectie voor de Gezondheidszorg, Inspectie Openbare Orde en Veiligheid en Inspectie Werk en Inkomen) hebben daarom besloten te gaan onderzoeken op welke wijze zij vanuit hun toezichthoudende taak een bijdrage kunnen leveren aan het tegengaan van de negatieve reactie en gevoelens over dit aspect van diversiteit.

Allereerst doen zij dit door aandacht te vestigen op het thema homotolerantie en homofob gedrag waar dat aan de orde is of zou kunnen zijn en past binnen de (uitvoering van de) reguliere sectorale toezichttaak van iedere afzonderlijke inspectie. Vanaf 2007 zullen de inspecties over de bevindingen (zo mogelijk in samenhang) rapporteren.

Daarnaast zullen de Samenwerkende Inspecties Jeugd in 2007 een expertbijeenkomst organiseren. Aan de hand hiervan zullen zij beoordelen of een (integraal) onderzoek van betekenis kan zijn voor het signaleren van homofob gedrag op zich, of dat homofob gedrag in een veel bredere context van maatschappelijke problemen geplaatst en onderzocht moet worden. Ook moet beoordeeld worden of er al zoveel bekend is over plaatsen en

situaties waar homofob gedrag voorkomt, dat andere gerichte beleidsinterventies op hun plaats zijn om effectief bij te dragen aan het reduceren van dit ongewenste maatschappelijke verschijnsel.

Tot slot

De nota homo-emancipatiebeleid loopt tot eind 2007. Naar aanleiding daarvan worden er verschillende projecten uitgevoerd. Zo heeft de minister van Vreemdelingenzaken en Integratie onlangs, in het kader van deze nota, € 700.000,- beschikbaar gesteld voor het bespreekbaar maken van homoseksualiteit in etnische kringen. Nadat de minister eerder in 2005 € 350.000,- voor dit doel had vrijgemaakt, is nu tevens voor de jaren 2006 en 2007 jaarlijks € 350.000,- uitgekeerd. De Tweede Kamer zal binnenkort separaat worden geïnformeerd over de uitgewerkte plannen.

De resultaten van de projecten leveren samen met het SCP-rapport, de eerste periodieke meting naar acceptatie in 2007 en de tweede meting over het gemeentelijk homobeleid (die eind dit jaar verschijnt, de eerste meting is in 2003 verricht) de bouwstenen voor het toekomstige beleid.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. Clémence Ross-van Dorp